

Oproep van de 100

naar aanleiding van Brussel 2000

Openingstoespraak, gehouden door E. Corijn op de voorstelling van de „Oproep van de 100” ter gelegenheid van het sluiten van de regularisatieperiode voor mensen zonder papieren en van de opening van Brussel, Europese Cultuurstad van het jaar 2000

Twee momenten vallen samen. De mensen zonder papieren moeten nu zowat hun regularisatiedossier volledig hebben en zijn dan overgeleverd aan het oordeel van commissies en ministers. Intussen gaan de collectieve uitwijzingen verder en is er niets veranderd aan de mensonterende toestand in de gesloten centra. Het beeld dat hierbij overweegt is dat van een gesloten, defensieve en gecrispeerde rijke samenleving, het beeld van een rijke woonbuurt in een grootstad met vele sloppenwijken. En volgende week gaat Brussel 2000 officieel van start en wordt onze stad een heel jaar lang één van de negen Europese cultuursteden. Tien maanden lang zal de culturele dynamiek centraal staan, gericht op de wereld, zoekend naar nieuwe vormen en expressies, nieuwsgierig naar nieuwe ervaringen. Twee momenten die we vandaag bij elkaar willen brengen. Ruim honderd mensen, allen Brusselaars, van verschillende filosofische en religieuze overtuigingen, van verschillende taalgroepen en nationaliteiten, van verschillende leeftijden en leefstijlen, van verschillende professionele horizonten en van verschillende sociale stand, houden eraan – een week voor het officiële openingsfeest – een publieke oproep te doen. Een oproep als een beginselverklaring en wie weet – daarover wordt nog vergaderd – als een platform voor verdere actie gedurende de komende maanden.

Brussel 2000 heeft niet voor niets als centrale thema „De stad” gekozen. Meer nog dan een cultuurfestival te zijn zoekt de programmatie het stedelijk weefsel te dynamiseren, de stadscultuur een plaats te geven en uiteindelijk bij te dragen deze stad een nieuw imago en een beter zelfbeeld bij te brengen. We beleven hier, meer nog dan in

de andere Belgische steden en vergelijkbaar met enkele metropolen in Europa en elders, de effecten van de mondialisering die de stad naar voren schuift als knooppunt van sociale en politieke wederopbouw. Brussel kan met haar multiculturele profiel bij uitstek een brede Europese uitstraling verwerven en moet daartoe cultureel uitstijgen boven het niveau dat de Belgische staatsstructuren hebben voorzien. Brussel kan en moet op de Europese en op de wereldkaart worden geplaatst. Met veel enthousiasme willen we de uitdaging aangaan en willen we iedereen uitnodigen de kansen die Brussel 2000 ons biedt te grijpen.

Het wordt stilaan voor iedereen duidelijk dat Brussel een multiculturele stad is en daar ook haar voordeel moet uit halen. Waar elders wonen zoveel nationaliteiten samen, waar elders zijn zoveel internationale instellingen actief, waar elders is één derde van de bevolking van vreemde afkomst, waar elders is meertaligheid in de instellingen ingeschreven? In Brussel met elkaar samenleven kan alleen met respect voor het verschil en in solidariteit met de anderen. Brussel is immers een stad van minderheden. Wanneer men over Brussel als multiculturele stad spreekt dan denkt men vaak slechts aan twee aspecten. Ten eerste herleidt men culturen tot etnische of nationale verschillen: de Vlamingen en de Franstaligen, de Grieken, de Italianen, of de Latino's... Ten tweede doet men alsof die verschillen over bepaalde wijken zijn verdeeld: de Turkse buurt in Schaarbeek, de Marokkaanse buurt in Oud-Molenbeek of de zwarte buurt in Matongé.

Bij nader toezien is die multicultuur veel rijker en gaat het ook om jeugdculturen, om eetculturen, om leefstijlen, om consumptieculturen... En bij nader toezien komen al die culturen ook ongeveer overal voor, alleen telkens weer in een bijzondere mix. In Matongé wonen ook Portugezen en Belgen, in Oud-Molenbeek wonen naast Marokkanen ook veel

Turken en Italianen en vooral veel jongeren, in Kuregem ... Elk van die culturen zoekt zijn eigen plaats op, maar komt ook in contact met andere. En er ontstaan ook nieuwe mengvormen, echte stadsculturen.

En het is die complexiteit van het verschil, die door en door stedelijke realiteit, die we de komende maanden met alle mogelijke culturele middelen moeten exploreren. We vieren er de diversiteit en het pluralisme dat de stad kenmerkt en stralen daarbij meer plezier en levensvreugde uit dan diegenen voor wie complexiteit en verschil geen nieuwsgierigheid maar angst verwekt en die het leven willen herleiden tot de voorstad en de dwingende regelmaat van de traditie. Want dat is de inzet vandaag van Wenen tot Antwerpen en Schaarbeek: de kwaliteit van het verschil en de bruisende stadscultuur laten zegevieren tegenover de antistedelijke tradities en de kleinburgerlijke bekrompenheid waarmee de consumptiecultuur sommigen heeft opgezadeld.

Maar niet elk verschil in diversiteit en moet worden verheerlijkt. Brussel is ook een stad met schrijvende tegenstellingen, met bijna een kwart van de bevolking in moeilijke leefomstandigheden, met veel uitsluiting en segregatie, met een groeiende eigen derde en vierde wereld. De asielzoekers, de mensen zonder papieren, de daklozen, de werklozen, diegenen zonder bestaanszekerheid, de vreemdelingen, de marginalen ... ze tonen ons dagelijks de groeiende ongelijkheid in deze wereld en ze zijn slechts het zichtbare topje van de ijsberg. Ook dat is de mondialisering. De Noord-Zuid tegenstelling, de onmenselijke kansongelijkheid in de wereld is niet langer ver uit het gezichtsveld te houden. En zoals Brazilië of China zich opwerken tot economische wereldmachten, zo ook is de zogenaamde derde wereld nu terug te vinden in alle rijke landen. „We kunnen niet alle leed van de wereld opvangen” is een veelgehoord maar leeg argument. Het leed verspreid zichzelf wel over de wereld, en het komt heus niet allemaal hierheen ... Veel erger is dat we er gewoon niet in slagen het leed hier bij ons echt aan te pakken en dat steeds meer mensen geneigd zijn naastenliefde, solidariteit en algemeen menselijkheid op te offeren aan gekleurde categorieën en ingewikkelde redeneringen die er alleen op gericht zijn de uitsluiting te legitimeren. Ook daar is een rol weggelegd voor

de cultuur, die hoewel plaatselijk gekleurd toch drager is van universaliteit en algemeen menselijkheid. Maar daar ligt ook een zeer concrete uitdaging voor Brussel 2000. Wil het thema „de stad” ernstig worden genomen dan moet het meer zijn dan een discussiethema voor de nieuwe middenklasse of een experiment voor urbanisten en filosofen of – slechter nog – een simpel label voor doordeweekse artistieke programmatie. De uitdaging is immers Brussel 2000 tot project te maken voor de gehele bevolking, en niet alleen voor een culturele elite. Er moet dus een bijzondere inspanning worden gedaan om ook de uitgesloten in onze multicultuur op te nemen. En dat is een opdracht voor elke programmamaker, voor elk initiatief, in de eerste plaats de meest populaire zoals de Zinnekeparade of het Bal moderne. Cultuur in het centrum plaatsen van stedelijk beleid betekent ook de sociale ongelijkheid en uitsluiting in het vizier nemen van de kunsten.

We rekenen er dan ook op dat Brussel als culturele hoofdstad van Europa het onderscheid weet te maken tussen het prettige verschil dat aan de basis ligt van pluralisme en diversiteit en het onaanvaardbare verschil dat aan de basis ligt van onrecht en uitsluiting. We rekenen er op dat het feest van de culturele verscheidenheid ons ook leert te kijken naar de sociale ongelijkheid hier, in Europa en in de wereld. Wil Brussel 2000 een echt stadsproject zijn dan zal het ook beoordeeld worden op het aantal bruggen dat het heeft geslagen, culturele bruggen, maar ook politieke en sociale. En wanneer Brussel resoluut kiest voor die optie, voor culturele samenwerking en interactie en voor sociale en politieke gelijkheid en solidariteit, dan heeft het vele troeven om zich een plaats te verwerven die ver uitstijgt boven de vele carcans die het kreeg opgelegd. En daaraan willen wij van ganser harte meewerken.

Brussel, La Tentation, 18 februari 2000
Eric Corijn (VUB)

OPROEP VAN „DE 100“

Twee gebeurtenissen volgen elkaar snel op. Het einde van de regularisatiecampagne voor mensen zonder papieren en het begin van het Brussels Cultuurjaar 2000. Beide zijn erg met elkaar verbonden.

Met veel enthousiasme steunen we Brussel als culturele hoofdstad van Europa in 2000. Europa kan alleen in vrede leven en een rechtvaardige eenmaking nastreven wanneer het ten volle rekening houdt met de culturele verscheidenheid.

Brussel is bij uitstek een stad die gestalte kan geven aan dat multiculturele profiel. Waar elders wonen zoveel nationaliteiten samen, waar elders is meer dan een derde van de bevolking van vreemde afkomst, waar elders is meertaligheid in de instellingen ingeschreven? In Brussel samenleven kan alleen met respect voor het verschil en in solidariteit met de anderen. Dat profiel moet duidelijk tot uiting komen in de vele culturele activiteiten van de komende maanden.

Maar niet elk verschil in diversiteit moet worden verheerlijkt. Brussel is ook een stad met schrijnende tegenstellingen, met bijna een kwart van de bevolking in moeilijke levensomstandigheden, met veel uitsluiting en segregatie, met een eigen derde en vierde wereld. De asielzoekers, de mensen zonder papieren, de daklozen, de werklozen, diegenen zonder bestaansminimum, de uitgesloten en uit de sociale zekerheid... ze zijn slechts het meest zichtbare deel van de kansongelijkheid in deze wereld.

Brussel houdt ons ook een spiegel voor van de Noord-Zuid-tegenstelling en van de achterkant van de mondialisering. En ook dat moet een multiculturele hoofdstad tegengaan. We rekenen er dan ook op dat Brussel als culturele hoofdstad van Europa het onderscheid weet te maken tussen het prettige verschil dat aan de basis ligt van pluralisme en diversiteit én het onaanvaardbare verschil dat aan de basis ligt van onrecht en uitsluiting.

We rekenen erop dat het feest van de culturele verscheidenheid ons leert kijken naar de sociale ongelijkheid hier, in Europa en in de wereld. We rekenen erop dat sociale structuren in beweging worden gebracht, op basis van een nieuwe politieke en ook een nieuwe economische cultuur. In het jaar 2000 echt „van de tijd zijn“ is: de ander tegemoet treden!

Brussel, 18 februari 2000

